

Eksamen

24. mai 2017

LBR 3003
Gårdsdrift

Programområde: Landbruk

Nynorsk

Eksamensinformasjon	
Eksamenstid	Eksamen varer i 4 timar.
Hjelpemiddel	Alle hjelpemiddel er tillatne, bortsett frå Internett og andre verkøy som kan brukast til kommunikasjon.
Bruk av kjelder	<p>Dersom du bruker kjelder i svaret ditt, skal dei alltid førast opp på ein slik måte at lesaren kan finne fram til dei.</p> <p>Du skal føre opp forfattar og fullstendig tittel på både lærebøker og annan litteratur. Dersom du bruker utskrift eller sitat frå Internett, skal du føre opp nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.</p>
Vedlegg	Ingen vedlegg.
Informasjon om vurderinga	<p>Når du løyser oppgåvene må du beskrive dei vala du tar og grunngje dei. Det er mykje viktig å disponere eksamenstida godt, slik at du kan svare grundig på alle oppgåvene.</p> <p>Du viser elles kompetansen din i faget ut frå kompetansemåla i læreplanen ved å:</p> <ul style="list-style-type: none">• Presentere og bruke fagstoff, og grunngje synspunkta dine og forslaga dine til løysing på oppgåva• Trekkje inn ulike synspunkt og løysingar som er relevante for problemstillingane i oppgåva• Gjere greie for resultatet/konsekvensane av dei faglege vala dine• Meistre relevante grunnleggjande ferdigheiter• Bruke eksempel der dette er relevant• Bruke fagterminologi, hjelpemiddel og vedlegg på ein formålstenleg og påliteleg måte
Andre opplysningar	<p>Eksamenssettet inneheld oppgåvene 1, 2, 3 og 4, og du skal svare på alle.</p> <p>På oppgåve 4 skal du velje anten oppgåve a eller oppgåve b.</p>

«Case» / bakgrunn for oppgåva:

Inger og Lars er eit ungt, gift par i slutten av tjuåra. Han er nyutdanna agronom, mens ho er utdanna lærar. Begge har vakse opp på gardsbruk med mjølkeproduksjon.

Både foreldra til Lars og foreldra til Inger er forholdsvis unge, og planen er at dei skal drive gardane sine i minst 10 år framover før Inger og Lars eventuelt kan overta drifta på desse.

Inger og Lars er begge særst interessert i å starte og drive eit gardsbruk. Dei tenker at det blir gode oppvekstvilkår på landsbygda for dei to barna, Anne (3) og Roger (5). Hovudhensikta er likevel å skape noko for seg sjølv, og Inger kan tenke seg å trappe ned læraryrket for å delta for fullt i drifta på garden.

Onkelen og tanta til Inger har tenkt å leggje ned mjølkeproduksjonen sin, og er interessert i å selje bruket som de har drive i nærare 40 år. Garden ligg sentralt i nabobygda, 3 km fra garden der Inger har vakse opp og 10 km fra garden der Lars har vakse opp.

Ressursane på garden består av ei driftsbygning for mjølkekyr frå slutten på 1970-talet, med bås plassar til 20 kyr samt påsett. Eit forholdsvis nytt reiskapshus er oppført i tilknytning til tunet, og våningshuset er godt vedlikehalde. Garden har 400 dekar fulldyrka jord og 110 dekar innmarksbeite. Det er for det meste moldrik sandjord, men også noka stiv leire. Noka av den fulldyrka jorda treng drenering, men ho er elles i god forfatning. Det er også moglegheiter for nydyrking av omlag 100 dekar. Det er utmark på 2000 dekar, av det 200 dekar produktiv skog. Det er gode moglegheiter for jakt og fiske.

Onkelen og tanta til Inger planlegg å flytte nærare barna og barnebarna sine, ikkje langt frå hovudstaden. Dei kan tenkje seg anten å selje heile bruket eller å forpakte det bort.

Det unge paret har ingen avgrensingar med tanke på kva slags produksjonar dei ønsker å drive med, og er opne for også å kunne drive med tilleggsnæring med utgangspunkt i gardsbruket.

De har kontakta deg for å få gode råd med tanke på å overta dette bruket.

Andre opplysningar du treng for å svare på oppgåvene, må du føresetje sjølv.

Oppgåve 1

Inger og Lars vurderer å begynne med gardsturisme og treng å lage ein forretningsplan til bruk ved finansiering av ei slik verksemd.

- a. Kva bør denne forretningsplanen innehalde?
- b. Kvifor er det viktig med ein slik plan før ein startar opp?

Oppgave 2

Før Inger og Lars kan starte drifta på garden må dei setje opp ein driftsplan.

- a. Vel kva slags landbruksproduksjon det skal vere på garden. Hent eller lag dekningsbidrag for produksjonen og set opp ei enkel økonomisk oversikt.

Oversikta skal minimum innehalde:

- Dekningsbidrag
- Tilskot
- Faste kostnader
- Avskrivningar
- Driftsoverskot

Beskriv vala du gjer i oversikta.

- b. Forklar kvifor det er viktig med driftsplan når ein overtar ein gard.

Oppgave 3

- a. Beskriv kort korleis Lars og Inger kan planleggje og gjennomføre tiltak for energiøkonomisering på garden.
- b. Drøft moglegheiter for bruk av fornybar energi på denne garden.

Oppgave 4

Du skal gjere **anten** oppgave a **eller** oppgave b:

Oppgave a

- i. Kva for eit lovverk er aktuelt ved gardsoverdraginga, og kva er viktig for Inger og Lars å ta omsyn til?
- ii. Beskriv kort innhald i og føremål med odelsloven, konsesjonsloven og jordloven.
- iii. Kva meinast med forpaking av ein landbrukseigedom? Drøft fordelar og ulemper for Inger og Lars med forpaking framfor å eige sjølv.

Oppgave b

Inger og Lars sine foreldre har levert produkta sine til både privat meieri/slakteri og til samverkeføretak. De treng råd om kor dei skal levere produkta sine, då paret har ulike oppfatningar av kva dei er mest tent med.

- i. Beskriv kort dei ulike samverkeorganisasjonane du kjenner i norsk landbruk.
- ii. Kva meinast med samverkeprinsippa?
- iii. Drøft fordelar og ulemper for Lars og Inger ved å omsetje valt landbruksprodukt gjennom samvirke i staden for gjennom andre organisasjonsformer, som for eksempel aksjeselskap.

Bokmål

Eksamensinformasjon	
Eksamenstid	Eksamen varer i 4 timer.
Hjelpemidler	Alle hjelpemidler er tillatt, bortsett fra Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon.
Bruk av kilder	<p>Hvis du bruker kilder i besvarelsen din, skal disse alltid oppgis på en slik måte at leseren kan finne fram til dem.</p> <p>Du skal oppgi forfatter og fullstendig tittel på både lærebøker og annen litteratur. Hvis du bruker utskrift eller sitat fra Internett, skal du oppgi nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.</p>
Vedlegg	Ingen vedlegg.
Informasjon om vurderingen	<p>Når du løser oppgavene må du beskrive og begrunne valgene du tar. Det er svært viktig å disponere eksamenstiden godt, slik at du kan svare grundig på alle oppgavene.</p> <p>Du viser ellers kompetansen din i faget ut fra kompetansemålene i læreplanen ved å:</p> <ul style="list-style-type: none">• Presentere og bruke fagstoff, og grunngi synspunktene dine og forslagene dine til løsning på oppgaven• Ta med ulike synspunkt og løsninger som er relevante for problemstillingene i oppgaven.• Gjøre greie for resultatet/konsekvensene av de faglige valgene dine• Beherske relevante grunnleggende ferdigheter• Bruke eksempel der dette er relevant• Bruke fagterminologi, hjelpemiddel og vedlegg på en formålstjenlig og pålitelig måte
Andre opplysninger	<p>Eksamenssettet inneholder oppgavene 1, 2, 3 og 4, som alle skal besvares.</p> <p>På oppgave 4 skal du velge enten oppgave a eller oppgave b.</p>

«Case» / bakgrunn for oppgaven:

Inger og Lars er et ungt, gift par i slutten av tjuårene. Han er nyutdannet agronom, mens hun er utdannet lærer. Begge har vokst opp på gårdsbruk med melkeproduksjon.

Både foreldrene til Lars og foreldrene til Inger er forholdsvis unge, og planen er at de skal drive gårdene sine i minst 10 år framover før Inger og Lars eventuelt kan overta driften på disse.

Inger og Lars er begge svært interessert i å starte og drive et gårdsbruk. De tenker at det blir gode oppvekstvilkår på landsbygda for de to barna, Anne (3) og Roger (5). Hovedhensikten er likevel å skape noe for seg selv, og Inger kan tenke seg å trappe ned læreryrket for å delta for fullt i driften på gården.

Ingers onkel og tante har tenkt å legge ned sin melkeproduksjon, og er interessert i å selge bruket som de har drevet i nærmere 40 år. Gården ligger sentralt i nabobygda, 3 km fra gården der Inger har vokst opp og 10 km fra gården der Lars har vokst opp.

Gårdens ressurser består av en driftsbygning for melkekyr fra slutten på 1970-tallet, med bås plasser til 20 kyr samt påsett. Et forholdsvis nytt redskapshus er oppført i tilknytning til tunet, og våningshuset er godt vedlikeholdt. Gården har 400 dekar fulldyrket jord og 110 dekar innmarksbeite. Det er for det meste moldrik sandjord, men også noe stiv leire. Noe av den fulldyrka jorda trenger drenering, men den er forøvrig i god forfatning. Det er også muligheter for nydyrking av omlag 100 dekar. Det er utmark på 2000 dekar, herav 200 dekar produktiv skog. Det er gode muligheter for jakt og fiske.

Ingers onkel og tante planlegger å flytte nærmere sine barn og barnebarn, ikke langt fra hovedstaden. De kan tenke seg enten å selge hele bruket eller å forpakte det bort.

Det unge paret har ingen begrensninger med tanke på hvilke produksjoner de ønsker å drive med, og er åpne for også å kunne drive med tilleggsnæring med utgangspunkt i gårdsbruket.

De har kontaktet deg for å få gode råd med tanke på å overta dette bruket.

Andre opplysninger du trenger for å svare på oppgavene må du forutsette selv.

Oppgave 1

Inger og Lars vurderer å begynne med gårdsturisme og har behov for å lage en forretningsplan til bruk ved finansiering av slik virksomhet.

- a. Hva bør denne forretningsplanen inneholde?
- b. Hvorfor er det viktig med en slik plan før oppstart?

Oppgave 2

Før Inger og Lars kan starte driften på gården, må de sette opp en driftsplan.

- a. Velg hvilken landbruksproduksjon det skal være på gården. Hent eller lag dekningsbidrag for produksjonen og sett opp en enkel økonomisk oversikt.

Oversikten skal minimum inneholde:

- Dekningsbidrag
- Tilskudd
- Faste kostnader
- Avskrivninger
- Driftsoverskudd

Beskriv valgene du gjør i oversikten.

- b. Forklar hvorfor det er viktig med driftsplan ved overtakelse av en gård.

Oppgave 3

- a. Beskriv kort hvordan Lars og Inger kan planlegge og gjennomføre tiltak for energiøkonomisering på gården.
- b. Drøft muligheter for bruk av fornybar energi på denne gården.

Oppgave 4

Du skal gjøre **enten** oppgave a **eller** oppgave b:

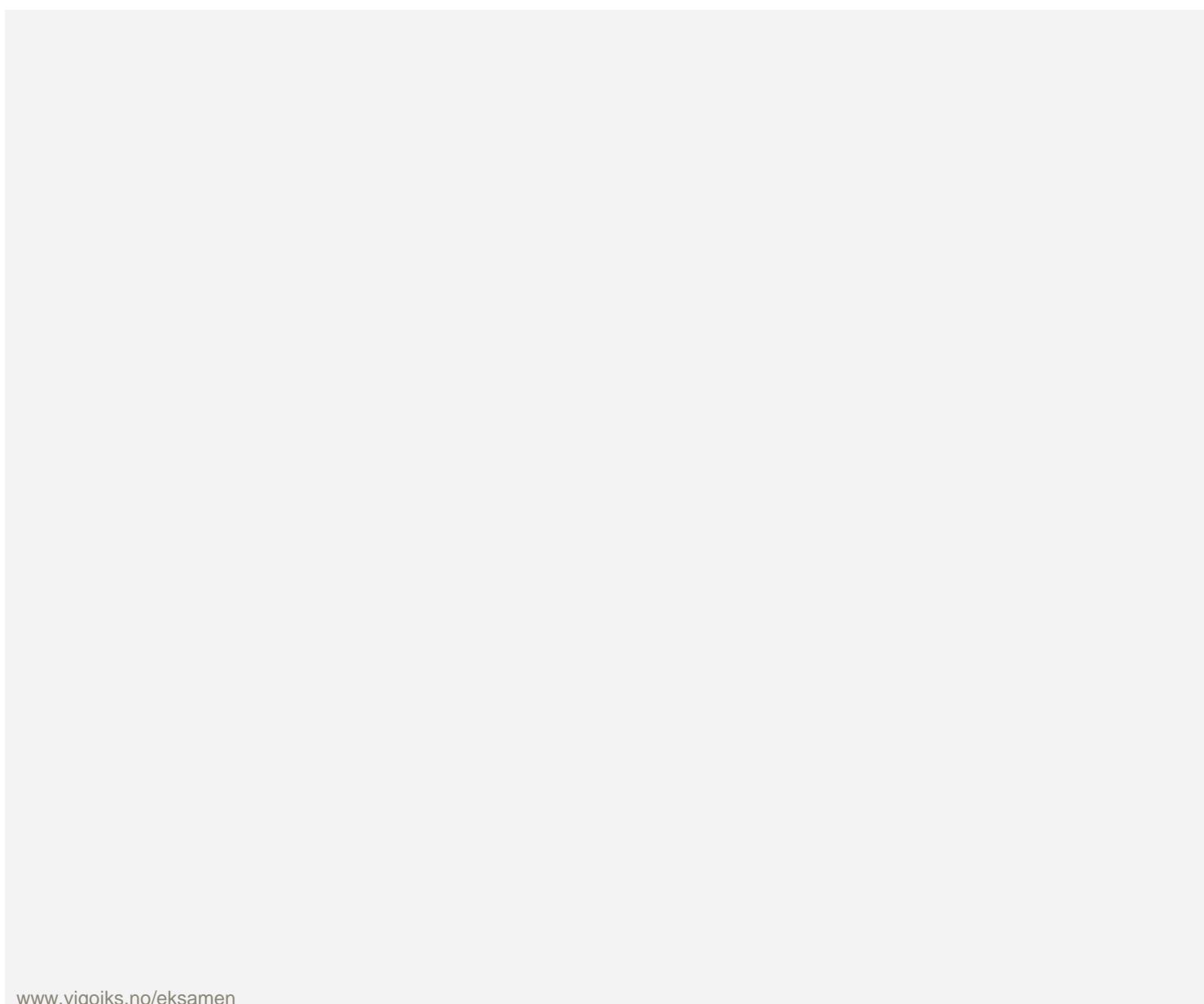
Oppgave a

- i. Hvilket lovverk kommer til anvendelse ved gårdsoverdragelsen, og hva er viktig for Inger og Lars å ta hensyn til?
- ii. Beskriv kort innhold i og formål med odelsloven, konsesjonsloven og jordloven.
- iii. Hva menes med forpaktning av en landbrukseiendom? Drøft fordeler og ulemper for Inger og Lars med forpaktning framfor å eie selv.

Oppgave b

Inger og Lars sine foreldre har levert produktene til henholdsvis privat meieri/slakteri og til samvirkeforetak. De trenger råd om hvor de skal levere produktene, da paret har ulike oppfatninger av hva de er mest tjent med.

- i. Beskriv kort de ulike samvirkeorganisasjonene du kjenner i norsk landbruk
- ii. Hva menes med samvirkeprinsippene?
- iii. Drøft fordeler og ulemper for Lars og Inger ved å omsette valgt landbruksprodukt gjennom samvirke i stedet for gjennom andre organisasjonsformer, som for eksempel aksjeselskap.

www.vigoiks.no/eksamen